

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

woordelijkheid als zorgdragende — vooral voor hun echtgenoot — heel consciëntieus opnamen, ten koste van hun eigen ontwikkeling. Ze noemt de constellatie van symptomen inherent aan deze vrouwelijke positie het ‘Scheherazade-syndroom’.

Voor de huidige generatie vrouwen zijn het meer de onzekerheden rond hun rol en de rolverdeling die voor psychische druk zorgen. De vrouwelijke identiteit zou zich meer moeten kunnen ontwikkelen onafhankelijk van hun gender, zoals de man al eeuwen heeft kunnen doen.

Met *Autonomy and womanhood* gaat de Canadese Mary Kay O’Neil verder over de ware-zelfontwikkeling van de vrouw. Ze beschrijft de zoektocht rond concepten als ‘primaire’ en ‘secundaire vrouwelijkheid’ in de psychoanalytische geschiedenis en besluit dat de vrouw een autonoom zelf ontwikkelt via het moederschap en het vrouw-zijn, niet door een afwijzing ervan.

Het belang van de invloed van zijn impliciete theorieën over gender mag door de psychoanalyticus niet onderschat worden. Volgens Emilce Dio Bleichmar, die zowel in Argentinië als in Spanje werkt, bestaat er een grote behoefte om het begrip ‘gender’ in de psychoanalytische theorie te verwerken. Gender is niet enkel een sociologische issue. Het gaat om een complexe structuur van het zelf, die geconfigureerd is door de onbewuste relatie tot vader, moeder en ouderpaar. Het is opvallend dat ook weer in deze tekst het belang van de moeder als model voor het zelf benadrukt wordt in plaats van haar enkel als oedipale rivale te bestempelen.

‘La condition humaine’, de ‘universals of existence’, worden niet gedicteerd door seksuele verschillen, maar door preksuele en niet-seksuele problemen van het individu. De Argentijnse Mariam Alizade pleit voor een overstijgen van het seksuele in de psychoanalyse om de existentiële dimensie meer plaats te geven. De vrouw vormt geen groter raadsel dan de man, seks is niet enigmatisch voor de vrouw. En met de termen ‘mannelijk’ en ‘vrouwelijk’ dient in de

klinische context creatiever omgesprongen te worden.

Het laatste artikel is in dit boek niet echt op zijn plaats. De Koreaanse analytica Mikyung Kim schrijft een sociologische verhandeling over de positie van de vrouw in Korea vroeger en nu.

Van dit boek onthoud ik dat we natuurlijk gelijkheid willen tussen de seksen op politiek, maatschappelijk, economisch vlak, maar dat dit zeker niet mag leiden tot het opheffen van de seksuele verschillen tussen de seksen. En dat de psychoanalytische denktank hierin een belangrijke rol kan spelen.

The French connection

Bespreking van

.....
LACANIAN INK, nr. 36, THE GAZE, (2010).

Redactie: Josefina Ayerza. ISSN 1049 7749, 176 pp.

.....
JOS DE KROON
.....

De blik kent vele aspecten. Vanuit het subject is er slechts één gezichtspunt, maar het subject zelf kan van overal bekeken worden. Mijn subjectiviteit hangt niet louter af van wat ik zie, maar ook van hoe er naar mij wordt gekeken. Er is bij het subjectieve sprake van een zekere uitwendigheid die van het binnenste bezit neemt. Het begint al met de conceptie waar het subject niets heeft in te brengen en geheel afhankelijk is van de liefde van de Ander. De geboorte is een vrij passieve aangelegenheid voor het subject, maar er treedt wel een scheiding op tussen moeder en kind, die volgende scheidingen mogelijk maakt, zoals de symbolische scheiding, ook wel ‘castratie’ genoemd, waardoor het spreken in gang wordt gezet. Bij al deze scheidingen speelt de Ander een wezenlijke rol. Niet in laatste instantie zal de Ander de wet installeren en het geschenk van de taal aan het subject overhandigen.

Zo wordt het buiten bij het subject geïnternaliseerd. Het subject kan niet (bestaan) zonder de Ander. Lacan spreekt hier van «extimiteit».

Kijken heeft iets van zoeken en omdat zien iets van weten heeft, maakt de blik gebruik van de structuur van de taal. Zo heeft kunst geen woorden nodig om iets uit te drukken. Deze aflevering van *LACANIAN INK* is geheel gewijd aan de blik. Bekende lacanianen van Alain Badiou tot Slavoj Žižek laten hun licht schijnen over dit thema. Het meest uitgebreide artikel is van de hand van Jacques-Alain Miller en behelst een reconstructie van Freuds Wolfenman waarin het zien en gezien worden een centrale rol vervullen. Al achttien jaar verschijnt *LACANIAN INK* en laat een caleidoscoop aan onderwerpen zien waarbij cultuur wordt vermengd met psychoanalyse. De redactie lijkt een eenmansbedrijf en wordt gerealiseerd door de *editor* Josefina Ayerza, die af en toe ook optreedt als schrijfster, waarbij zij een contaminerende geestdrift aan de dag legt. Zij is psychoanalytica en lid van de World

Association of Psychoanalysis en de New Lacanian School. Zij heeft een eigen praktijk in New York City.

De onderwerpen in *LACANIAN INK* bestrijken de hele range van cultuurkritiek tot klinische onderwerpen zoals: seks als symptoom, psychoanalyse en wetenschap, geweld in de samenleving en de stem van de Ander, het gewicht van woorden, vrouwelijkheid, het concept democratie, ontologie is wiskunde (Badiou), liefde zonder genade (Žižek) et cetera, et cetera.

Interessante lectuur voor de liefhebbers van teksten die ook wel eens over de psychoanalytische muurtjes heen willen kijken, en goed leesbaar voor geïnteresseerden die niet zo goed thuis zijn in de lacaniaanse terminologie.

LACANIAN INK verschijnt twee keer per jaar. Een abonnement kost \$30,- en een los nummer \$20,-, althans voor particulieren. Het tijdschrift is verkrijgbaar bij Boekhandel de Rooie Rat, Oudegracht 65 te Utrecht en via internet (Amazon, Karnac).

Reacties

De situatie van de psychoanalyse na het cvz-besluit

ROB WILLE

Het is vrijwel een jaar geleden dat het College voor Zorgverzekeringen (cvz) op zeer dubieuze gronden besloot de psychoanalyse te verwijderen uit het basispakket. Deze maatregel is allereerst als zeer nadelig voor patiënten, analytici en kandidaten op te vatten. De psychoanalyse als geheel lijdt er een ernstig verlies aan prestige door.

Immers, de suggestie wordt gewekt dat hetgeen volgens de striktste criteria niet bewezen werkzaam is en daarom geen geld meer waard is, inhoudelijk ook niet veel waard kan zijn.

Voor patiënten is de psychoanalyse aanzienlijk duurder en daarmee minder toegankelijk geworden. Alhoewel ik er een groot voorstander van ben dat patiënten zelf naar draagkracht hun analyse betalen, is de verminderde toegankelijkheid — en voor sommigen: ontoegankelijkheid — mijn inziens het meest negatieve effect van de cvz-maatregel.

Dit gezegd hebbend vraag ik vervolgens aandacht voor de prijs die de psychoana-